
Nagrade, nagrade...

Author(s): Andrej POGAČNIK

Source: *Urbani Izziv*, Vol. 18, No. 1-2, Prostor, okolje, stanovanje / Space, environment, housing (2007), pp. 121-122

Published by: Urbanistični inštitut Republike Slovenije

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/10.2307/24920773>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <https://about.jstor.org/terms>

JSTOR

Urbanistični inštitut Republike Slovenije is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Urbani Izziv*

nem posegu v prostor. Strokovnost urbanizma pa se marginalizira in relativizira, če si politika nek razvoj v prostoru želi in ki mu stroka sicer nasprotuje. Značilen primer so nenasitni apetiti po novih zemljiščih za enodružinske hiše in poslovoobrtne (gospodarske) cone. Ali pa primeri izjemnega zgoščanja pozidave v obliki stolpnice, ukleščene med obstoječe hiše.

V bogatih potrošniških družbah se krepí srednji sloj. Velik del le-tega so (volilnega telesa) tudi mali lastniki nepremičnin, torej zemljišč in stavb. Zato igrajo ali bodo igrali veliko vlogo v pritiskih na urbanistično politiko. Z malimi nepremičninskimi špekulanti bo potrebno računati. Kdo si ne bi želel desetkratne podražitve svoje parcele ali ugodnih razmer za oddajanje stanovanj? Ali okoljske rente? Nič ni boljši način za pridobivanje volivcev, kot je obljuba o zazidljivosti njihovih parcel, pa čeprav na najboljših njivah ali sredi neokrnjene narave. Glasove dobiš tudi z legalizacijami ali nerušenji črnih gradenj, vikendov, vrtičkov. In za vse nove zazidljive parcele se seže v malho brez dna – t. j. na najboljša kmetijska zemljišča. Gozdna zemljišča, ki jih je v Sloveniji preveč, niso zanimiva. Prenova starih industrijskih, rudarskih ali vojaških zemljišč pa še manj.

Ali bo novi zakon skupaj s podzakonskimi akti uspel zajezi divjo tranzicijsko sprego med politiko, kapitalom in urbanizmom? Ali bo uspel zavarovati javne koristi in ne le koristi tistih »bolj enakih«? Ali bo javno dobro postalo in ostalo svetinja prostorskega urejanja? Ali bosta stroki varstva okolja in narave razumeli tudi skupno končno korist pri prostorskih ureditvah, ki je navsezadnje tudi korist za njihovo ožje področje? Ali bodo občani pri načrtovanju v prostoru videli čez svoj prag, čez domet Nimby sindroma? In politiki čez datum prihodnjih volitev?

prof. dr. Andrej Pogačnik, univ. dipl. inž.
arh., Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo.

Andrej POGAČNIK

Nagrade, nagrade ...

Slovenski prostorski načrtovalci smo bili desetletja brez lastne, stanovske nagrade. V času skupne države so to vrzel zapolnjevale nagrade Urbanistične zveze Jugoslavije (kar nekaj naših urbanistov je prejelo Zlati znak) in Jugoslovanskega inštituta za urbanizem in stanovanje (npr. za Generalni urbanistični načrt Ljubljane iz leta 1966 ali nagrada skupini Urbanističnega inštituta za Split III). V Sloveniji pa sta bili (in sta) Plečnikova ter Prešernova nagrada podeljeni za kulturno-umetniške dosežke, torej na našem področju za arhitekturo, urbanistično in krajinsko oblikovanje. Prostorsko planiranje se je s svojimi tehničnimi, interdisciplinarnimi in družbenimi vsebinami vedno izmikalo kriterijem nagrajevanja. Zato ni čudno, da so nam bile prve nagrade pravzaprav podeljene s strani tujcev. Naš znani urbanist in prostorski načrtovalec B. Gaberščik je prejel Herderjevo nagrado za kulturno ustvarjanje posebej na območju srednje Evrope, kasneje je isto nagrado prejel V. Ravnikar.

Ob in po vključevanju Slovenije v EU se je Društvo urbanistov in prostorskih planerjev Slovenije (DUPPS) vključilo v Evropski svet urbanistov (ECTP) in na ta način tudi kandidiralo za evropska priznanja. Priznanja ECTP se podeljujejo bienalno in kar dvakrat zapored smo Slovenci prejeli priznanje (Special Mentioning): za urbanistični načrt Maribora in za urbani razvoj ob lahki železnici Ljubljana – Kamnik. Priznanja ECTP so izjemno prestižna, podeljevanj se udeležijo ministri, župani ter delegacije držav, iz katerih so nagrajenci. Prihodnje leto se priznanja znova podeljujejo in to v Dublinu. Kriteriji so zlasti inovativnost, primeri dobre prakse, ki so uporabni kjer koli v EU, prispevek k trajnostnim načelom.

Ob 50 letnici društva DUPPS so bila ustanovljena priznanja Maksa Fabianija za dosežke na področju urbanizma in prostorskega načrtovanja. V organizacijo nagrade so poleg DUPPS-a vključeni še občina Komen (kraji, kjer je M. Fabiani živel in deloval), Ministrstvo za okolje in prostor ter Ministrstvo za kulturo. Lani, v letu je 2006, je bila nagrada podeljena prvič. Priznanja Maksa Fabianija so hkrati nominacija za priznanja ECTP, posredujejo pa jih lahko le nacionalna združenja in ne posamezniki.

S tem smo v Sloveniji »pokrili« nagrajevanje s strani nacionalnega (DUPPS) in evropskega strokovnega združenja (ECTP). Manjkala je le še možnost, da prostorski načrtovalci kandidiramo za nagrade in priznanja naše zbornice – Zbornice za arhitekturo in prostor Slovenije (ZAPS), ki je lani pričela s podeljevanjem Platinastih in Zlatih svinčnikov. Letos smo – Matična sekcija prostorskih načrtovalcev pri ZAPS – uspeli ustanoviti tudi podeljevanje Zlatih svinčnikov za prostorsko načrtovanje. Ti se podeljujejo ločeno za izdelane in potrjene prostorske akte ter ločeno za strokovne podlage, študije ali raziskave. Decembra 2007 so bili Zlati svinčniki podeljeni prvič, eden za OPPN (elektrarne Krško) in dva za strokovne podlage (za prostorski red Ljubljane in za prestrukturiranje Celja). Ob tem je bila v Hiši arhitekture odprta razstava »Slovensko prostorsko načrtovanje 2006–2007«. Naša prva razstava in Zlati svinčniki so zajemali opus dveh let, poslej pa naj bi bile nagrade vsakoletne za dela iz tekočega leta.

Potem, ko smo uspeli institucionizirati naše stanovske nagrade, pa moramo še marsikaj postoriti pri popularizaciji in odmevnosti našega dela. Mediji so že sprejeli za svoje

področje zanimanja za arhitekturo, prostorsko načrtovanje pa je še daleč zadaj. Novinarji in uredniki se izgovarjajo, da ne vedo kam naj ga umestijo – ni niti samo v kulturi, niti samo v znanosti in tehniki, in tako ga ni nikjer. Prisotni smo samo v primerih škandalov pri spremembah namembnosti zemljišč, izdaji gradbenih dovoljenj, pri okoljskih konfliktih in »grozljivkah« v zvezi s poplavami in segrevanjem ozračja. A to je že druga zgodba.

Veselimo se nagrad, ki povečujejo samozavest stroki, osmišljajo in izboljšujejo samopodobo prostorskih načrtovalcev. Mnogi od nas obupujejo (ali so že obupali) in obžalujejo, da so zapustili projektivo – spregledani in marginalizirani s strani slovenske družbe. Sedaj se stanje počasi vendarle spreminja.

prof. dr. Andrej Pogačnik, univ. dipl. inž. arh., UL – Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo

Matej NIKŠIČ

Poročilo z 2. kongresa slovenskih arhitektov

9. novembra je v Ljubljani v organizaciji Zbornice za arhitekturo in prostor Slovenije (ZAPS) in pod častnim pokroviteljstvom predsednika Republike Slovenije dr. Janeza Drnovška potekal 2. kongres slovenskih arhitektov. Osrednja tema kongresa je bila identiteta prostora. O njej je na plenarnem zasedanju razpravljalo deset domačih in tujih predavateljev v štirih tematskih sklopih, ki so obravnavali identiteto in prostor, družbo, mesto ter arhitekturo. Kongres se je zaključil s sprejemom resolucije o prostoru in podelitvijo priznanj ZAPS za leto 2007.

Ana Kučan, Ljubljana, je v uvodu opozorila, da je prostor sestavljen tako iz stvarne stvarine kot tudi iz predstav, ki jih o njem imamo, zato je raje kot o identiteti prostora govorila o naši identifikaciji z njim. Izpostavila je vprašanje sistema vrednot, ki pogojujejo naše predstave in problematizirala splošne predstave, ki so rezultat brisanja razlik, saj z njimi postanejo »nepomembne« predstave posameznih družbenih skupin. Kot najbolj izrazito značilnost slovenskega prostora oziroma krajine je izpostavila značilen, regionalno različen način kmetovanja, ki pa se bo po njenem mnenju sčasoma izgubil. Menila je, da vzorcev, ki jih v prostor vnaša globalizacija, ni potrebno vnaprej zavračati, posebno še, če razumemo procese identifikacije s prostorom. Vladimir Mattioni, Zagreb, je svoj prispevek vezal na filozofsko razlago identitete. Čeprav si v vsakdanjem življenju pojem »identičen« razlagamo skozi formulo $a=a$, pa se fenomenološko gledano identiteta izra-

zi šele skozi dožemanje razlik med dvema enotama, npr. samim seboj in drugim. Ker sta obe enoti spreminjajoči oziroma nestabilni, se ustvarja brezštevilna količina identitet. Pojem identitete je torej različen glede na kontekst, npr. sociološki, arhitekturni itd. Andrej Pogačnik, Ljubljana, je skozi zgodovinski pregled orisal vlogo vzorcev gradnje in pejsažnega oblikovanja kot prostorskih identifikatorjev. Opozoril je, da so procesi globalizacije potekali skozi vso zgodovino arhitekture in urbanizma in da identitete nikakor ne moremo oddvojiti od zgodovinskih pomenov in simbolov. Proces izgubljanja identitete se po njegovem mnenju danes najhitreje odvijajo v tretjem svetu, kjer je ohranjanje in spoštovanje dediščine na največji preizkušnji. Prav dediščino je navedel kot pomemben temelj nove prostorske identitete, ki poleg poudarjanja naravnih danoosti in posebnosti lokacije ter avtorske arhitekture, ki premika merila in vrednote prostorskega okolja,